PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA LOMLOE

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
36024987	IES de Soutomaior	Soutomaior	2023/2024

Área/materia/ámbito

Ensinanza	Nome da área/materia/ámbito	Curso	Sesións semanais	Sesións anuais
Educación secundaria obrigatoria	Xeografía e historia	3º ESO	3	105

Réxime
Réxime xeral-ordinario

Contido	Páxina
1. Introdución	3
2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias	4
3.1. Relación de unidades didácticas	6
3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas	7
4.1. Concrecións metodolóxicas	25
4.2. Materiais e recursos didácticos	25
5.1. Procedemento para a avaliación inicial	25
5.2. Criterios de cualificación e recuperación	25
5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes	26
6. Medidas de atención á diversidade	27
7.1. Concreción dos elementos transversais	27
7.2. Actividades complementarias	28
8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro	28
8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora	29
9. Outros apartados	30

1. Introdución

1.1. Marco lexislativo
Esta programación didáctica está pensada para a materia de Xeografía e Historia do 3º curso da ESO. Para a súa elaboración tivéronse en conta as directrices normativas recollidas a continuación:
- Lei Orgánica 3/2020, do 29 de decembro, pola que se modifica a Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación.
- O Decreto 156/2022, do 15 de setembro, polo que se establecen a ordenación e o currículo da educación secundaria obrigatoria na Comunidade autónoma de Galicia.
- Decreto 117/2023, do 27 de xullo, polo que se modifica o Decreto 157/2022, do 15 de setembro, polo que se establecen a ordenación e o curriculo da educación secundaria obrigatoria na Comunidade Autónoma de Galicia.
- A Orde do 8 de setembro de 2021 pola que se desenvolve o Decreto 229/2011, do 7 de decembro, polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes na Comunidade Autónoma de Galicia.
- Resolución do 6 de xuño de 2023, da Dirección Xeral de Ordenación e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións para o desenvolvemento das ensinanzas de educación infantil, educación primaria, educación secundaria obrigatoria e bacharelato no curso académico 2023/24.
- Orde do 3 de maio de 2023 pola que se aproba o calendario escolar para o curso 2023/24 nos centros docentes sostidos con fondos públicos na Comunidade autónoma de Galicia.
Do mesmo xeito, é de aplicación para o deseño desta programación a normativa para a Educación Secundaria e o Bacharelato na Comunidade autónoma de Galicia vixente neste curso.
1.2. Contexto do IES de Soutomaior
O IES de Soutomaior está situado no concello homónimo, na localidade de Arcade, o cal constitúe o núcleo urbano municipal e ocupa a fronte costeira da vila. Nela atopamos os principais servizos económicos (zonas comerciais, porto pesqueiro, etc.), sociais (asociacións musicais, artísticas, teatrais, etc.), culturais e de ocio (biblioteca, edificio de charlas e exposicións, porto deportivo, áreas recreativas, praias, etc.), polo que actúa de polo de atracción e referencia para as aldeas limítrofes. O núcleo de Soutomaior, pola súa banda, cuadriplicando o territorio de Arcade, caracterízase por ser eminentemente rural e/ou rururbano, mantendo unha maior dispersión da poboación. Por último, o concello sitúase no sistema urbano Vigo-Pontevedra, tendendo a ser integrado na área metropolitana.
O IES de Soutomaior é un centro de recente creación (inaugurado no curso 2018/19) con alumnado procedente na súa maior parte do CPI Manuel Padín Truiteiro, agora reconvertido en CEIP, así como do CEIP Pontesampaio (Pontevedra). No caso do Bacharelato, acolle a algún alumnado procedente doutros centros da contorna, como o CPR Santiago Apóstol.
No curso 2023/24 o centro conta con 3 grupos de 3º da ESO. A distribución dos grupos é a seguinte:
- 3ºA: 28 alumnos e alumnas entre os cales temos 3 repetidores e 1 alumno de promoción obrigada.
- 3ºB: 28 alumnas e alumnos entre os cales hai 3 repetidores.
- 3º C: Forman parte deste grupo un total de 26 estudantes, entre os cales hai 4 alumnos e alumnas en situación de repetición de nivel.
1.3 - A disciplina de Xeografía e Historia
A materia de Xeografía e Historia contribúe á percepción e á análise dunha realidade cada vez máis cambiante e diversa. A comprensión do devir a través do tempo e do espazo e a análise do cambio como froito da acción humana implica concibir a aprendizaxe do alumnado como unha invitación ao coñecemento de si mesmo e do mundo que o rodea.
Vivir en sociedade, interactuar na contorna e comprender como son as relacións que establecemos e as normas de funcionamento que as rexen resultan esenciais para que o alumnado poida asumir os seus dereitos e responsabilidades e exercitar a cidadanía cara un comportamento cívico.
Nesa liña, os contidos de terceiro van na dirección de comprender o territorio como o espazo humanizado, tanto desde unha perspectiva económica como física e ambiental. Entender as dinámicas internas e externas da poboación e as súas derivadas como a diversidade da poboación, a interculturalidade, as minorías e a igualdade de xénero tamén van ser obxecto de estudo neste curso. Así mesmo, valorar que todos estes asuntos van sentir os efectos do fenómeno da globalización é outro dos eixes principais a tratar.
Desde o punto de vista histórico os contidos deste curso tratan o século XVIII, unha etapa de cambios ideolóxicos, sociais e económicos de grande repercusión que asentan as bases da organización política e económica do mundo contemporáneo ata os nosos días. As revolucións burguesas entenderanse como o marco de ruptura das estruturas do pasado (servidume) para conformar novas formas de pensamento ideolóxico e político nun novo contexto de liberalismo e democracia, é dicir, de recoñecemento da cidadanía. A globalización, o capitalismo, as formas de traballo e a economía liberal serán cuestións que se comprendan cando se aborde a Revolución Industrial; e, igual que a sociedade, a economía e a política se transforman, a arte desta época tamén responderá a ditas mutacións adaptándose a novos gustos e demandas. En troques, tendo en conta que o alumnado que pasa a 3º da ESO no

presente curso unicamente coñece os períodos históricos que inclúen ata a Idade Media, consideramos necesario antes de abordar o século XVIII e o inicio da Idade Contemporánea, comezar o bloque dedicado á Historia explicando os importantes cambios e procesos que se produciron desde o século XV ata o século XVIII, sen os que non se entenden os producidos posteriormente. Por ese motivo, e pensando sempre no mellor para o noso alumnado, no presente curso comezaremos o bloque de Historia explicando a Idade Moderna.
Os contidos deste curso están estruturados en tres bloques que son (1) "Retos do mundo actual", no cal se fai fincapé nos desafíos e problemas do presente e da contorna local e global coa perspectiva de coñecer cales son os retos do futuro ao que se enfronta a sociedade en xeral e a española e galega en particular. O segundo bloque (2) "Sociedades e territorio", pola súa banda, integra contidos que contribúen a explicar a evolución das sociedades ao longo do tempo e do espazo para comprender o devir actual e as consecuencias futuras; é dicir, a interpretar o presente desde a perspectiva do pasado como legado histórico. O último bloque (3) "Compromiso cívico local e global" mantén unha esencia transversal, no que se acentúan o sentido da responsabilidade e os valores democráticos dos/das alumnos/as deste nivel.
En definitiva, o alumnado de terceiro comprenderá a través desta materia o presente como un proceso inacabado sobre o que é posible actuar desde unha perspectiva científica e cívica para modelar o futuro.

2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1 - Buscar, seleccionar, tratar e organizar información sobre temas relevantes do presente e do pasado, usando criticamente fontes históricas e xeográficas, para adquirir coñecementos, elaborar e expresar contidos en varios formatos.	2-3		4	1-2		1		
OBX2 - Indagar, argumentar e elaborar produtos propios sobre problemas xeográficos, históricos e sociais que resulten relevantes na actualidade, desde o local ao global, para desenvolver un pensamento crítico, respectuoso coas diferenzas, que contribúa á construción da propia identidade e a enriquecer o acervo común.	1-2			2		1-3	3	3
OBX3 - Coñecer os principais desafíos aos que se enfrontaron distintas sociedades ao longo do tempo, identificando as causas e consecuencias dos cambios producidos e os problemas aos que se enfrontan na actualidade, mediante o desenvolvemento de proxectos de investigación e o uso de fontes fiables, para realizar propostas que contribúan ao desenvolvemento sustentable.			3-4-5		3	3-4	1	1
OBX4 - Identificar e analizar os elementos da paisaxe e a súa articulación en sistemas complexos naturais, rurais e urbanos, así como a súa evolución no tempo, interpretando as causas das transformacións e valorando o grao de equilibrio existente nos distintos ecosistemas, para promover a súa conservación, mellora e uso sustentable.					2	1-2-3-4	1	

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX5 - Analizar de forma crítica formulacións históricas e xeográficas explicando a construción dos sistemas democráticos e os principios constitucionais que rexen a vida en comunidade, así como asumindo os deberes e dereitos propios do noso marco de convivencia, para promover a participación cidadá e a cohesión social.	5					1-2		1
OBX6 - Comprender os procesos xeográficos, históricos e culturais que conformaron a realidade multicultural na que vivimos, coñecendo e difundindo a historia e a cultura das minorías étnicas presentes no noso país, e valorando a achega dos movementos en defensa da igualdade e a inclusión, para reducir estereotipos, evitar calquera tipo de discriminación e violencia, e recoñecer a riqueza da diversidade.	5				3	1-2-3		1
OBX7 - Identificar os fundamentos que sosteñen as diversas identidades propias e as alleas, a través do coñecemento e posta en valor do patrimonio material e inmaterial que compartimos para conservalo e respectar os sentimentos de pertenza, así como para favorecer procesos que contribúan á cohesión e solidariedade territorial no tocante aos valores do europeísmo e da Declaración Universal dos Dereitos Humanos.		3			1	1-2-3		1
OBX8 - Tomar conciencia do papel dos ciclos demográficos, o ciclo vital, as formas de vida e as relacións interxeracionais e de dependencia na sociedade actual e a súa evolución ao longo do tempo, analizándoas de forma crítica, para promover alternativas saudables, sustentables, enriquecedoras e respectuosas coa dignidade humana e o compromiso coa sociedade e a contorna.			5	4	2-5	1-2-3		
OBX9 - Coñecer e valorar a importancia da seguridade integral cidadá na cultura de convivencia nacional e internacional, recoñecendo a contribución do Estado, as súas institucións e outras entidades sociais á cidadanía global, á paz, á cooperación internacional e ao desenvolvemento sustentable, para promover a consecución dun mundo máis seguro, solidario, sustentable e xusto.	2					1-2-3-4	1	1

Descrición:

3.1. Relación de unidades didácticas

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	O espazo natural: o escenario físico das actividades humanas.	Análise dos conceptos espaciais, de localización xeográfica (cartografía, coordenadas xeográficas); escalas (cálculo de distancias); a través dos elementos básicos no estudo da xeografía terrestre (relevo, paisaxes e climas da Terra). Formas de poboamento e a súa transformación. Evolución en España e retos do futuro.	6	8	X		
2	A organización política das sociedades	Ordeamento autonómico, constitucional e supranacional. O Estado de Benestar. A Unión Europea e as súas institucións.	8	8	X		
3	As actividades económicas	Os sectores económicos e a súa evolución. Características na UE, España e Galicia. A globalización económica.	8	8	X		
4	A procura dun mundo sustentable	Emerxencia climática, problemas ambientais e desenvolvemento sustentable.	10	10	X		
5	Un mundo interconectado	O impacto da globalización nas sociedades. O xurdimento dunha sociedade mediática e cosmopolita. A diversidade cultural.	10	12		X	
6	Unha nova orde mundial	Organizacións supranacionais e conflitos no mundo actual.	8	8		X	
7	O estudo da poboación	Demografía e evolución dos ciclos demográficos. As migracións no mundo actual e o seu impacto.	8	8		X	
8	Introdución á Historia Contemporánea	Trata de explicar as liñas xerais que configuraron, durante a época moderna, as bases que configuran o Antigo Réxime. O seu coñecemento é necesario para comprender os procesos de cambio e transformación que se producirán durante a Idade Contemporánea, tanto en Galicia, como en España e Europa. As fontes históricas, técnicas de estudo en historia.	6	8		X	
9	A chegada dunha nova dinastía en España	Uniformismo e reformismo borbónico. Crise do Antigo Réxime en España e Galicia ata 1814. Os primeiros monarcas Borbón en España, o reformismo ilustrado de Carlos III.	8	8			X
10	A chegada do mundo contemporáneo: as revolucións burguesas	As revolucións liberais, o Imperio Napoleónico e a Restauración. Liberalismo e nacionalismo.	10	10			X
11	A Guerra da Independencia: a revolución liberal en España	Conquista napoleónica da península e chegada da contemporaneidade a España. Cortes de Cádiz e Constitución de 1812.	10	9			X
12	A Revolución Industrial	O proceso de industrialización en Europa, EEUU e Xapón. Características da industrialización española.	8	8			X

3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas

UD	Título da UD	Duración
1	O espazo natural: o escenario físico das actividades humanas.	8

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.4 - Identificar os elementos da contorna e comprender o seu funcionamento como un sistema complexo por medio da análise multicausal das súas relacións naturais e humanas, presentes e pasadas, valorando o grao de conservación e de equilibrio dinámico.	Realiza un exercicio escrito cun nivel suficiente, demostrando que sabe identificar varias características da contorna natural galega e o aproveitamento que fai o ser humano do medio.	PE	80
CA1.6 - Recoñecer os trazos que van conformando a identidade propia e a dos demais, a riqueza das identidades múltiples en relación con distintas escalas espaciais, a través da investigación e a análise dos seus fundamentos xeográficos, históricos, artísticos, ideolóxicos e lingüísticos, e o recoñecemento das súas expresións culturais.	Realiza un exercico escrito cun nivel suficiente, demostrando saber e comprender cales son as características (de relevo, paisaxe e climáticas) dos distintos espazos naturais da terra		
CA3.1 - Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos, elaborando sínteses interpretativas e explicativas, mediante informes, estudos ou dosieres informativos, que reflictan un dominio e consolidación dos contidos tratados.	Elabora sínteses, explicacións ou resumos que reflicten os contidos tratados na UD.		
CA1.2 - Xerar produtos orixinais e creativos mediante a reelaboración de coñecementos previos a través de ferramentas de investigación que permitan explicar problemas presentes e pasados da humanidade a distintas escalas temporais e espaciais, do local ao global, utilizando conceptos, situacións e datos relevantes.	É capaz de realizar con certa soltura un traballo mural/presentación sobre o medio ambiente en Galicia, identificando e describindo aceptablemente as principais características, causas e consecuencias do seu deterioro.	TI	20
CA2.3 - Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.	Elabora traballos en cartografía, sexa analóxica ou dixital, sobre os diferentes espazos naturais do planeta.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- O global e o local. A investigación en Ciencias Sociais. O estudo multicausal e a análise comparada do espazo natural, rural e urbano. A súa evolución en España e Galicia e os retos de futuro. - Análise e interpretación de conceptos espaciais: localización, escala, conexión e proximidade espacial. - Métodos de investigación no ámbito da Xeografía e da Historia. Metodoloxías do pensamento histórico e do pensamento xeográfico. - O patrimonio como ben e como recurso. Posta en valor, difusión e xestión da riqueza patrimonial.

UD	Título da UD	Duración
2	A organización política das sociedades	8

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.6 - Coñecer, valorar e exercitar responsabilidades, dereitos e deberes e actuar en favor do seu desenvolvemento e a defensa dos valores constitucionais e democráticos.	Coñece os dereitos e deberes da cidadanía nun marco democrático.	PE	80
CA3.1 - Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos, elaborando sínteses interpretativas e explicativas, mediante informes, estudos ou dosieres informativos, que reflictan un dominio e consolidación dos contidos tratados.	Elabora sínteses, explicacións, resumos e definicións que reflicten os contidos tratados na UD.		
CA3.3 - Entender e afrontar, desde un enfoque ecosocial, problemas e desafíos pasados, actuais ou futuros das sociedades contemporáneas tendo en conta as súas relacións de interdependencia e ecodependencia.	Coñece organizacións en defensa do medio ambiente e as principais liñas da UE en pro do desenvolvemento sustentable.		
CA3.8 - Contribuír á consecución dun mundo máis seguro, xusto, solidario e sustentable, a través da análise dos principais conflitos do presente e o recoñecemento das institucións do Estado, e das asociacións civís que garanten a seguridade integral e a convivencia social, así como dos compromisos internacionais do noso país en favor da paz, a seguridade, a cooperación, a sustentabilidade, os valores democráticos e os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable.	Recoñece as principais institucións do Estado español e da Unión Europea.		
CA1.2 - Xerar produtos orixinais e creativos mediante a reelaboración de coñecementos previos a través de ferramentas de investigación que permitan explicar problemas presentes e pasados da humanidade a distintas escalas temporais e espaciais, do local ao global, utilizando conceptos, situacións e datos relevantes.	Crea esquemas e mapas conceptuais, a través de exemplos reais, das principais formas de Estado no mundo, facendo referencia as problemáticas de cada un deles.	TI	20
CA2.3 - Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.	Realiza en grupo un mural/presentación/narración acerca dos principais tipos de estado no mundo e das principais organizacións supranacionais.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Igualdade de xénero e formas de violencia contra as mulleres. Actitudes e comportamentos sexistas - Métodos de investigación no ámbito da Xeografía e da Historia. Metodoloxías do pensamento histórico e do pensamento xeográfico. - Organización política das sociedades. Ordenamento normativo autonómico, constitucional e supranacional como garante do desenvolvemento de dereitos e liberdades para o exercicio da cidadanía. Cidadanía europea e

Contidos
- cosmopolita. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita polos dereitos laborais e sociais: o estado do benestar.

UD	Título da UD	Duración
3	As actividades económicas	8

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.4 - Identificar os elementos da contorna e comprender o seu funcionamento como un sistema complexo por medio da análise multicausal das súas relacións naturais e humanas, presentes e pasadas, valorando o grao de conservación e de equilibrio dinámico.	Realiza un exercicio escrito no que relaciona algunhas das carcterísticas da paisaxe de Galicia, España e Europa con algúns condicionamentos para a actividade económica.	PE	84
CA3.1 - Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos, elaborando sínteses interpretativas e explicativas, mediante informes, estudos ou dosieres informativos, que reflictan un dominio e consolidación dos contidos tratados.	Elabora sínteses, explicacións, resumos e definicións que reflicten os contidos tratados na UD.		
CA3.3 - Entender e afrontar, desde un enfoque ecosocial, problemas e desafíos pasados, actuais ou futuros das sociedades contemporáneas tendo en conta as súas relacións de interdependencia e ecodependencia.	Realiza o exercicio escrito cun nivel suficiente, demostrando saber e comprender como evolucionou a actividade económica, os axentes económicos e os retos do futuro.		
CA1.2 - Xerar produtos orixinais e creativos mediante a reelaboración de coñecementos previos a través de ferramentas de investigación que permitan explicar problemas presentes e pasados da humanidade a distintas escalas temporais e espaciais, do local ao global, utilizando conceptos, situacións e datos relevantes.	Realiza e expón información dos contidos da UD a través de diversos medios gráficos.	TI	16
CA2.3 - Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.	É capaz de realizar con certa soltura unha proposta de traballo no que expoña as características da zona onde vive e as actividades económicas da súa contorna, así como as relacións entre medio e actividade económica.		
CA2.5 - Idear e adoptar, cando sexa posible, comportamentos e accións que contribúan á conservación e mellora da contorna natural, rural e urbana, a través do respecto a todos os seres vivos, mostrando comportamentos orientados ao logro dun desenvolvemento sustentable das devanditas contornas, e defendendo o acceso universal, xusto e equitativo aos recursos que nos ofrece o planeta.	É capaz de realizar con certa soltura unha proposta de traballo no que se identifiquen problemáticas ambientais en relación ás principais actividades económicas, así como idear e investigar propostas de solución para as mesmas.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.6 - Contribuír ao benestar individual e colectivo a través do deseño, exposición e posta en práctica de iniciativas orientadas a promover un compromiso activo cos valores comúns, a mellora da contorna e o servizo á comunidade.	É capaz de identificar problemas económicos do ámbito local a partir de datos ofrecidos e realizar propostas de futuro.		
CA3.7 - Adoptar un papel activo e comprometido coa contorna, de acordo con aptitudes, aspiracións, intereses e valores propios, a partir da análise crítica da realidade económica, da distribución e xestión do traballo, e a adopción de hábitos responsables, saudables, sustentables e respectuosos coa dignidade humana e a doutros seres vivos, así como da reflexión ética ante os usos da tecnoloxía e a xestión do tempo libre.	É capaz de identificar problemas económicos do ámbito local a partir de datos ofrecidos e realizar propostas de futuro.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable. Emerxencia climática e sustentabilidade. Relación entre factores naturais e antrópicos. Modificacións, efectos e ameazas na Terra e a contorna próxima de España e Galicia. Os avances tecnolóxicos e a conciencia ecosocial.
- Estruturas económicas no mundo actual: unha economía globalizada. Os sectores produtivos na Unión Europea, España e Galicia, a súa transformación e evolución. A Unión Europea como exemplo do funcionamento dos mercados. A eurorrexión Galicia-Norte de Portugal.
- Dilemas e incertezas ante o crecemento, a empregabilidade e a sustentabilidade.
- Igualdade de xénero e formas de violencia contra as mulleres. Actitudes e comportamentos sexistas
- Métodos de investigación no ámbito da Xeografía e da Historia. Metodoloxías do pensamento histórico e do pensamento xeográfico.
- A industrialización en Europa, España e Galicia. Transicións, revolucións, permanencias e cambios na nova orde mundial. Nacemento dunha nova sociedade.
- A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos.
- Implicación na defensa e protección do medio ambiente. Acción e posición ante a emerxencia climática.
- Emprego e traballo na sociedade da información, aprendizaxe permanente e ao longo de toda a vida.
- A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita polos dereitos laborais e sociais: o estado do benestar.

UD	Título da UD	Duración
4	A procura dun mundo sustentable	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.3 - Coñecer os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable, realizando propostas que contribúan ao seu logro, aplicando métodos e proxectos de investigación, incidindo no uso de mapas e outras representacións gráficas, así como de medios accesibles de interpretación de imaxes.	Coñece os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable da ONU e as principais propostas para o seu cumprimento, coñecendo o grao de éxito de cada un deles.	PE	80
CA2.6 - Coñecer, valorar e exercitar responsabilidades, dereitos e deberes e actuar en favor do seu desenvolvemento e a defensa dos valores constitucionais e democráticos.	Asocia os deberes e deberes democráticos cos obxectivos de desenvolvemento sustentable.		
CA2.7 - Recoñecer movementos e causas que xeren unha conciencia solidaria, promovan a cohesión social, e traballen para a eliminación da desigualdade, especialmente a motivada por cuestión de xénero, e para o pleno desenvolvemento da cidadanía, mediante a mobilización de coñecementos e estratexias de participación, traballo en equipo, mediación e resolución pacífica de conflitos.	Coñece os principais movementos alternativos que motivan os obxectivos de desenvolvemento sustentable: pacifismo, ecoloxismo e feminismo, así como algunhas das súas estratexias.		
CA3.1 - Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos, elaborando sínteses interpretativas e explicativas, mediante informes, estudos ou dosieres informativos, que reflictan un dominio e consolidación dos contidos tratados.	Elabora sínteses, explicacións, resumos e definicións que reflicten os contidos tratados na UD.		
CA3.3 - Entender e afrontar, desde un enfoque ecosocial, problemas e desafíos pasados, actuais ou futuros das sociedades contemporáneas tendo en conta as súas relacións de interdependencia e ecodependencia.	É capaz de explicar as causas que levaron á emerxencia climática así como dos principais problemas ambientais.		
CA3.4 - Recoñecer movementos e causas que xeren unha conciencia solidaria, promovan a cohesión social e traballen para a eliminación da desigualdade, especialmente a motivada por cuestión de xénero, e para o pleno desenvolvemento da cidadanía, mediante a mobilización de coñecementos e estratexias de participación, traballo en equipo, mediación e resolución pacífica de conflitos.	Coñece os principais movementos alternativos que motivan os obxectivos de desenvolvemento sustentable: pacifismo, ecoloxismo e feminismo, así como algunhas das súas estratexias.		
CA3.8 - Contribuír á consecución dun mundo máis seguro, xusto, solidario e sustentable, a través da análise dos principais conflitos do presente e o recoñecemento das institucións do Estado, e das asociacións civís que garanten a seguridade integral e a convivencia social, así como dos compromisos internacionais do noso país en favor da paz, a seguridade, a cooperación, a sustentabilidade, os valores democráticos e os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable.	Realiza un exercicio escrito cun nivel suficiente, demostrando coñecer exemplos do impacto no medio galego dos diferentes sectores económicos.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.2 - Xerar produtos orixinais e creativos mediante a reelaboración de coñecementos previos a través de ferramentas de investigación que permitan explicar problemas presentes e pasados da humanidade a distintas escalas temporais e espaciais, do local ao global, utilizando conceptos, situacións e datos relevantes.	Realiza e expón información dos contidos da UD a través de diversos medios gráficos.	TI	20
CA2.3 - Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.	Realiza e expón información dos contidos da UD a través de diversos traballos, exposición, muráis ou medios gráficos.		
CA2.5 - Idear e adoptar, cando sexa posible, comportamentos e accións que contribúan á conservación e mellora da contorna natural, rural e urbana, a través do respecto a todos os seres vivos, mostrando comportamentos orientados ao logro dun desenvolvemento sustentable das devanditas contornas, e defendendo o acceso universal, xusto e equitativo aos recursos que nos ofrece o planeta.	É capaz de, despois de establecer un debate, crear unha serie de puntos nos que se reflictan accións destinadas á conservación e mellora da contorna natural e unha explotación sustentable dos recursos do planeta.		
CA3.2 - Realizar propostas que contribúan ao logro dos Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable, aplicando métodos e proxectos de investigación, incidindo no uso de mapas e outras representacións gráficas, así como de medios accesibles de interpretación de imaxes.	É capaz de realizar con certa soltura e lectura de gráficas, mapas e imaxes sobre as actividades humanas e a súa incidencia no medio e determinar cal dos Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable se deben cumprir ao respecto.		
CA3.5 - Rexeitar actitudes discriminatorias e recoñecer a riqueza da diversidade, a partir da análise da relación entre os aspectos xeográficos, históricos, ecosociais e culturais que conformaron a sociedade globalizada e multicultural actual, e o coñecemento da achega dos movementos en defensa dos dereitos das minorías e en favor da inclusión e a igualdade real, especialmente das mulleres e doutros colectivos discriminados.	Elabora unha campaña no centro educativo en defensa de colectivos minorizados e/ou de posta en valor da diversidade multicultural.		
CA3.6 - Contribuír ao benestar individual e colectivo a través do deseño, exposición e posta en práctica de iniciativas orientadas a promover un compromiso activo cos valores comúns, a mellora da contorna e o servizo á comunidade.	Elabora unha campaña no centro educativo en defensa de colectivos minorizados e/ou de posta en valor da diversidade multicultural.		
CA3.7 - Adoptar un papel activo e comprometido coa contorna, de acordo con aptitudes, aspiracións, intereses e valores propios, a partir da análise crítica da realidade económica, da distribución e xestión do traballo, e a adopción de hábitos responsables, saudables, sustentables e respectuosos coa dignidade humana e a doutros seres vivos, así como da reflexión ética ante os usos da tecnoloxía e a xestión do tempo libre.	É capaz de realizar unha proposta de traballo na que se expoñan modos de vida considerados sustentables, en especial en relación cos dereitos da cidadanía.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos

Contidos
- Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable. Emerxencia climática e sustentabilidade. Relación entre factores naturais e antrópicos. Modificacións, efectos e ameazas na Terra e a contorna próxima de España e Galicia. Os avances tecnolóxicos e a conciencia ecosocial. - Igualdade de xénero e formas de violencia contra as mulleres. Actitudes e comportamentos sexistas - Métodos de investigación no ámbito da Xeografía e da Historia. Metodoloxías do pensamento histórico e do pensamento xeográfico. - Interpretación do territorio e da paisaxe. Do éxodo rural á concentración urbana. O problema do despoboamento rural no ámbito estatal e autonómico. Ordenación do territorio e transformación do espazo. A importancia do espazo público. A pegada humana e a protección do medio natural. - Diversidade social e multiculturalidade. Integración e cohesión social. Medidas e accións en favor da igualdade e da plena inclusión. - Implicación na defensa e protección do medio ambiente. Acción e posición ante a emerxencia climática. - Emprego e traballo na sociedade da información, aprendizaxe permanente e ao longo de toda a vida.

UD	Título da UD	Duración
5	Un mundo interconectado	12

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.6 - Recoñecer os trazos que van conformando a identidade propia e a dos demais, a riqueza das identidades múltiples en relación con distintas escalas espaciais, a través da investigación e a análise dos seus fundamentos xeográficos, históricos, artísticos, ideolóxicos e lingüísticos, e o recoñecemento das súas expresións culturais.	Explica as características e vantaxes dun mundo multicultural.	PE	80
CA2.8 - Recoñecer os trazos que van conformando a identidade propia e a dos demais, a riqueza das identidades múltiples en relación con distintas escalas espaciais, a través da investigación e a análise dos seus fundamentos xeográficos, históricos, artísticos, ideolóxicos e lingüísticos, e o recoñecemento das súas expresións culturais.	Explica as características e vantaxes dun mundo multicultural.		
CA3.4 - Recoñecer movementos e causas que xeren unha conciencia solidaria, promovan a cohesión social e traballen para a eliminación da desigualdade, especialmente a motivada por cuestión de xénero, e para o pleno desenvolvemento da cidadanía, mediante a mobilización de coñecementos e estratexias de participación, traballo en equipo, mediación e resolución pacífica de conflitos.	Relaciona os principais movementos sociais con avances en materia de igualdade e respecto ás minorías no contexto da globalización.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.5 - Rexeitar actitudes discriminatorias e recoñecer a riqueza da diversidade, a partir da análise da relación entre os aspectos xeográficos, históricos, ecosociais e culturais que conformaron a sociedade globalizada e multicultural actual, e o coñecemento da achega dos movementos en defensa dos dereitos das minorías e en favor da inclusión e a igualdade real, especialmente das mulleres e doutros colectivos discriminados.	A partir de diversas fontes explica a orixe da globalización, a súa desigualdade inherente e coñece movementos sociais que intentan rematar con esta última.		
CA1.2 - Xerar produtos orixinais e creativos mediante a reelaboración de coñecementos previos a través de ferramentas de investigación que permitan explicar problemas presentes e pasados da humanidade a distintas escalas temporais e espaciais, do local ao global, utilizando conceptos, situacións e datos relevantes.	É capaz de elaborar unha presentación mural sobre a interculturalidade e a multiculturalidade no mundo, en España e Galicia.	TI	20
CA1.5 - Rexeitar actitudes discriminatorias e recoñecer a riqueza da diversidade, a partir da análise da relación entre os aspectos xeográficos, históricos, ecosociais e culturais que conformaron a sociedade globalizada e multicultural actual, e o coñecemento da achega dos movementos en defensa dos dereitos das minorías e en favor da inclusión e a igualdade real, especialmente das mulleres e doutros colectivos discriminados.	É capaz de participar activamente e con certa claridade nun debate na aula sobre a mobilidade da poboación e o respecto ás minorías.		
CA2.3 - Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.	Realiza e expón información dos contidos da UD a través de diversos traballos, exposición, muráis ou medios gráficos.		
CA3.7 - Adoptar un papel activo e comprometido coa contorna, de acordo con aptitudes, aspiracións, intereses e valores propios, a partir da análise crítica da realidade económica, da distribución e xestión do traballo, e a adopción de hábitos responsables, saudables, sustentables e respectuosos coa dignidade humana e a doutros seres vivos, así como da reflexión ética ante os usos da tecnoloxía e a xestión do tempo libre.	Realiza unha actividade aplicando os contidos e criterios da unidade á contorna social do IES.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Globalización. Os movementos migratorios e interculturalidade no ámbito mundial. Conflitos ideolóxicos e etnoculturais. - Sociedade da información. Procura, tratamento da información, uso de datos en contornas dixitais e avaliación e contraste da fiabilidade das fontes. O problema da desinformación. Uso específico do léxico relativo aos ámbitos histórico, artístico e xeográfico. - Cultura mediática. Técnicas e métodos das Ciencias Sociais: análise de textos, interpretación e elaboración de mapas, esquemas e sínteses, representación de gráficos e interpretación de imaxes a través de medios dixitais accesibles. Tecnoloxías da información xeográfica. - Estruturas económicas no mundo actual: unha economía globalizada. Os sectores produtivos na Unión Europea, España e Galicia, a súa transformación e evolución. A Unión Europea como exemplo do funcionamento dos mercados. A eurorrexión Galicia-Norte de Portugal.

Contidos
- Igualdade de xénero e formas de violencia contra as mulleres. Actitudes e comportamentos sexistas - Diversidade social, etnocultural e de xénero. Migracións, multiculturalidade e mestizaxe en sociedades abertas. Historia e recoñecemento do pobo xitano e outras minorías étnicas do noso país. España, país de migrantes. Novas formas de identificación cultural. - Métodos de investigación no ámbito da Xeografía e da Historia. Metodoloxías do pensamento histórico e do pensamento xeográfico. - Diversidade social e multiculturalidade. Integración e cohesión social. Medidas e accións en favor da igualdade e da plena inclusión. - Emprego e traballo na sociedade da información, aprendizaxe permanente e ao longo de toda a vida.

UD	Título da UD	Duración
6	Unha nova orde mundial	8

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.4 - Recoñecer movementos e causas que xeren unha conciencia solidaria, promovan a cohesión social e traballen para a eliminación da desigualdade, especialmente a motivada por cuestión de xénero, e para o pleno desenvolvemento da cidadanía, mediante a mobilización de coñecementos e estratexias de participación, traballo en equipo, mediación e resolución pacífica de conflitos.	Coñece as principais institucións e organismos que procuran a resolución pacífica de conflitos no mundo.	PE	80
CA3.5 - Rexeitar actitudes discriminatorias e recoñecer a riqueza da diversidade, a partir da análise da relación entre os aspectos xeográficos, históricos, ecosociais e culturais que conformaron a sociedade globalizada e multicultural actual, e o coñecemento da achega dos movementos en defensa dos dereitos das minorías e en favor da inclusión e a igualdade real, especialmente das mulleres e doutros colectivos discriminados.	Valora a importancia do pacifismo para a construción dunha sociedade xusta no futuro.		
CA3.8 - Contribuír á consecución dun mundo máis seguro, xusto, solidario e sustentable, a través da análise dos principais conflitos do presente e o recoñecemento das institucións do Estado, e das asociacións civís que garanten a seguridade integral e a convivencia social, así como dos compromisos internacionais do noso país en favor da paz, a seguridade, a cooperación, a sustentabilidade, os valores democráticos e os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable.	Coñece e pon en valor as principais institucións internacionais e nacionais que procuran a resolución pacífica de conflitos, así como recoñece algunhas das súas liñas de intervención.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.2 - Xerar produtos orixinais e creativos mediante a reelaboración de coñecementos previos a través de ferramentas de investigación que permitan explicar problemas presentes e pasados da humanidade a distintas escalas temporais e espaciais, do local ao global, utilizando conceptos, situacións e datos relevantes.	Realiza e expón información dos contidos da UD a través de diversos medios gráficos.	TI	20
CA2.3 - Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.	Realiza e expón información dos contidos da UD a través de diversos traballos, exposición, muráis ou medios gráficos.		
CA3.6 - Contribuír ao benestar individual e colectivo a través do deseño, exposición e posta en práctica de iniciativas orientadas a promover un compromiso activo cos valores comúns, a mellora da contorna e o servizo á comunidade.	Realiza unha proposta de mediación, ficticia ou real, para a resolución de conflitos.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Cultura mediática. Técnicas e métodos das Ciencias Sociais: análise de textos, interpretación e elaboración de mapas, esquemas e sínteses, representación de gráficos e interpretación de imaxes a través de medios dixitais accesibles. Tecnoloxías da información xeográfica. - Igualdade de xénero e formas de violencia contra as mulleres. Actitudes e comportamentos sexistas - Métodos de investigación no ámbito da Xeografía e da Historia. Metodoloxías do pensamento histórico e do pensamento xeográfico. - Diversidade social e multiculturalidade. Integración e cohesión social. Medidas e accións en favor da igualdade e da plena inclusión. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita polos dereitos laborais e sociais: o estado do benestar.

UD	Título da UD	Duración
7	O estudo da poboación	8

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.6 - Recoñecer os trazos que van conformando a identidade propia e a dos demais, a riqueza das identidades múltiples en relación con distintas escalas espaciais, a través da investigación e a análise dos seus fundamentos xeográficos, históricos, artísticos, ideolóxicos e lingüísticos, e o recoñecemento das súas expresións culturais.	A través de fontes gráficas, explica as consecuencias positivas e negativas dos fenómenos migratorios a distintos niveis.	PE	50

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.2 - Xerar produtos orixinais e creativos mediante a reelaboración de coñecementos previos a través de ferramentas de investigación que permitan explicar problemas presentes e pasados da humanidade a distintas escalas temporais e espaciais, do local ao global, utilizando conceptos, situacións e datos relevantes.	Elabora sínteses, explicacións, resumos e definicións que reflicten os contidos tratados na UD.	TI	50
CA2.3 - Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.	Realiza e expón información dos contidos da UD a través de diversos traballos, exposicións, muráis ou medios gráficos. É capaz de calcular e expoñer os principais indicadores demográficos (natalidade, mortalidade, envellecemento, etc.).		
CA3.4 - Recoñecer movementos e causas que xeren unha conciencia solidaria, promovan a cohesión social e traballen para a eliminación da desigualdade, especialmente a motivada por cuestión de xénero, e para o pleno desenvolvemento da cidadanía, mediante a mobilización de coñecementos e estratexias de participación, traballo en equipo, mediación e resolución pacífica de conflitos.	Recoñece a importancia do colectivo migrante en España e coñece as principais institucións e movementos que traballan na integración.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Cultura mediática. Técnicas e métodos das Ciencias Sociais: análise de textos, interpretación e elaboración de mapas, esquemas e sínteses, representación de gráficos e interpretación de imaxes a través de medios dixitais accesibles. Tecnoloxías da información xeográfica.
- Igualdade de xénero e formas de violencia contra as mulleres. Actitudes e comportamentos sexistas
- Diversidade social, etnocultural e de xénero. Migracións, multiculturalidade e mestizaxe en sociedades abertas. Historia e recoñecemento do pobo xitano e outras minorías étnicas do noso país. España, país de migrantes. Novas formas de identificación cultural.
- Métodos de investigación no ámbito da Xeografía e da Historia. Metodoloxías do pensamento histórico e do pensamento xeográfico.
- Os ciclos e réximes demográficos. O reto demográfico en España e Galicia: Envellecemento e políticas demográficas. Cambios dos modos de vida e dos modelos de organización social.
- Interpretación do territorio e da paisaxe. Do éxodo rural á concentración urbana. O problema do despoboamento rural no ámbito estatal e autonómico. Ordenación do territorio e transformación do espazo. A importancia do espazo público. A pegada humana e a protección do medio natural.
- A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita polos dereitos laborais e sociais: o estado do benestar.

UD	Título da UD	Duración
8	Introdución á Historia Contemporánea	8

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Analizar procesos de cambio histórico e comparar casos da Historia e a Xeografía a través do uso de fontes de información diversas, tendo en conta as transformacións de curta e longa duración (conxuntura e estrutura), as continuidades e permanencias en diferentes períodos e lugares.	Realiza un exercicio escrito cun nivel suficiente, explicando as características económicas do período histórico estudado.	PE	80
CA2.2 - Utilizar secuencias cronolóxicas complexas nas que identificar, comparar e relacionar feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade, duración, causalidade), utilizando termos e conceptos específicos do ámbito da Historia e da Xeografía.	Realiza un exercicio escrito cun nivel suficiente sinalando, nun eixe cronolóxico, algúns feitos históricos e as súas datas correspondentes.		
CA2.4 - Identificar os principais feitos históricos nos diferentes contextos e valorar os cambios que propiciaron nos aspectos ideolóxicos, sociais, políticos e económicos conformando as bases do mundo contemporáneo e actual; así mesmo, xustificar que feitos do pasado teñen unha incidencia no presente establecendo relacións de causalidade e consecuencialidade que todo acontecemento histórico vai provocar no futuro.	Realiza un exercicio escrito cun nivel suficiente, no que identifica as principais características de tipo político do período histórico estudado, determinando causas e consecuencias para o futuro.		
CA1.1 - Elaborar contidos propios en distintos formatos, mediante aplicacións e estratexias de recollida e representación de datos máis complexas, usando e contrastando criticamente fontes fiables, tanto analóxicas como dixitais, do presente e da historia contemporánea, identificando a desinformación e a manipulación.	Realiza e expón información dos contidos da UD a través de traballos orixinais.	TI	20
CA1.2 - Xerar produtos orixinais e creativos mediante a reelaboración de coñecementos previos a través de ferramentas de investigación que permitan explicar problemas presentes e pasados da humanidade a distintas escalas temporais e espaciais, do local ao global, utilizando conceptos, situacións e datos relevantes.	É capaz de elaborar un traballo sobre algún evento ou personaxe histórica e/ou sobre algunha obra/figura artística da época estudada.		
CA2.3 - Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.	É capaz de realizar unha presentación oral sobre algún evento ou personaxe histórico e/ou sobre algunha obra/figura artística da época estudada.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Cultura mediática. Técnicas e métodos das Ciencias Sociais: análise de textos, interpretación e elaboración de mapas, esquemas e sínteses, representación de gráficos e interpretación de imaxes a través de medios dixitais accesibles. Tecnoloxías da información xeográfica.
- Igualdade de xénero e formas de violencia contra as mulleres. Actitudes e comportamentos sexistas
- Métodos de investigación no ámbito da Xeografía e da Historia. Metodoloxías do pensamento histórico e do pensamento xeográfico.

UD	Título da UD	Duración
9	A chegada dunha nova dinastía en España	8

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Analizar procesos de cambio histórico e comparar casos da Historia e a Xeografía a través do uso de fontes de información diversas, tendo en conta as transformacións de curta e longa duración (conxuntura e estrutura), as continuidades e permanencias en diferentes períodos e lugares.	Responde cun nivel de suficiencia a un exercicio sobre as consecuencias uniformistas da chegada ao trono da dinastía Borbón.	PE	80
CA2.2 - Utilizar secuencias cronolóxicas complexas nas que identificar, comparar e relacionar feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade, duración, causalidade), utilizando termos e conceptos específicos do ámbito da Historia e da Xeografía.	Realiza con certo nivel de coñecemento un exercicio escrito no que define termos e relaciona personaxes e datas específicos da época.		
CA2.4 - Identificar os principais feitos históricos nos diferentes contextos e valorar os cambios que propiciaron nos aspectos ideolóxicos, sociais, políticos e económicos conformando as bases do mundo contemporáneo e actual; así mesmo, xustificar que feitos do pasado teñen unha incidencia no presente establecendo relacións de causalidade e consecuencialidade que todo acontecemento histórico vai provocar no futuro.	Realiza un exercicio escrito cun nivel suficiente sobre a Guerra de Sucesión Española.		
CA1.2 - Xerar produtos orixinais e creativos mediante a reelaboración de coñecementos previos a través de ferramentas de investigación que permitan explicar problemas presentes e pasados da humanidade a distintas escalas temporais e espaciais, do local ao global, utilizando conceptos, situacións e datos relevantes.	Realiza e expón información dos contidos da UD a través de traballos orixinais.	TI	20
CA2.3 - Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.	Realiza e expón información dos contidos da UD a través de diversos traballos, exposicións, murais ou medios gráficos.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Cultura mediática. Técnicas e métodos das Ciencias Sociais: análise de textos, interpretación e elaboración de mapas, esquemas e sínteses, representación de gráficos e interpretación de imaxes a través de medios dixitais accesibles. Tecnoloxías da información xeográfica. - Igualdade de xénero e formas de violencia contra as mulleres. Actitudes e comportamentos sexistas - Métodos de investigación no ámbito da Xeografía e da Historia. Metodoloxías do pensamento histórico e do pensamento xeográfico. - As fontes históricas como base para a construción do coñecemento sobre o pasado contemporáneo. Contraste entre interpretacións de historiadores. - A transformación política dos seres humanos: da servidume á cidadanía. Transicións, revolucións e resistencias:

Contidos
- permanencias e cambios na época contemporánea. A conquista dos dereitos individuais e colectivos na época contemporánea. Orixe, evolución e adaptación dos sistemas liberais en España e no mundo a través das fontes. - A chegada a España dunha nova dinastía, uniformismo e reformismo borbónico. Crise do Antigo Réxime en España e Galicia ata 1814. O reformismo ilustrado en Galicia.

UD	Título da UD	Duración
10	A chegada do mundo contemporáneo: as revolucións burguesas	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.5 - Rexeitar actitudes discriminatorias e recoñecer a riqueza da diversidade, a partir da análise da relación entre os aspectos xeográficos, históricos, ecosociais e culturais que conformaron a sociedade globalizada e multicultural actual, e o coñecemento da achega dos movementos en defensa dos dereitos das minorías e en favor da inclusión e a igualdade real, especialmente das mulleres e doutros colectivos discriminados.	Responde cun nivel de suficiencia adecuado un exercicio sobre os cambios sociais que tiveron lugar durante as revolucións burguesas e a adquisición progresiva de dereitos da cidadanía.	PE	80
CA2.1 - Analizar procesos de cambio histórico e comparar casos da Historia e a Xeografía a través do uso de fontes de información diversas, tendo en conta as transformacións de curta e longa duración (conxuntura e estrutura), as continuidades e permanencias en diferentes períodos e lugares.	Responde cun nivel de suficiencia a un exercicio sobre a revolución das colonias inglesas en América fronte á súa metrópole así como da Revolución Francesa, incidindo na importancia das causas e consecuencias.		
CA2.2 - Utilizar secuencias cronolóxicas complexas nas que identificar, comparar e relacionar feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade, duración, causalidade), utilizando termos e conceptos específicos do ámbito da Historia e da Xeografía.	Realiza con certo nivel de coñecemento un exercicio escrito no que define termos e relaciona personaxes e datas específicos da época.		
CA2.4 - Identificar os principais feitos históricos nos diferentes contextos e valorar os cambios que propiciaron nos aspectos ideolóxicos, sociais, políticos e económicos conformando as bases do mundo contemporáneo e actual; así mesmo, xustificar que feitos do pasado teñen unha incidencia no presente establecendo relacións de causalidade e consecuencialidade que todo acontecemento histórico vai provocar no futuro.	Realiza un exercicio escrito cun nivel suficiente sobre as causas e as fases da Revolución Francesa.		
CA2.6 - Coñecer, valorar e exercitar responsabilidades, dereitos e deberes e actuar en favor do seu desenvolvemento e a defensa dos valores constitucionais e democráticos.	Realiza un exercicio escrito cun nivel suficiente sobre a importancia da Declaración de Independencia e a Constitución Americana como modelo en textos constitucionais posteriores.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.2 - Xerar produtos orixinais e creativos mediante a reelaboración de coñecementos previos a través de ferramentas de investigación que permitan explicar problemas presentes e pasados da humanidade a distintas escalas temporais e espaciais, do local ao global, utilizando conceptos, situacións e datos relevantes.	Realiza e expón información dos contidos da UD a través de traballos orixinais.	TI	20
CA2.3 - Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.	É capaz de elaborar un traballo sobre algún evento ou personaxe histórica e/ou sobre algunha obra/figura artística da época estudada.		
CA3.1 - Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos, elaborando sínteses interpretativas e explicativas, mediante informes, estudos ou dosieres informativos, que reflictan un dominio e consolidación dos contidos tratados.	É capaz de elaborar o resumo do tema no caderno cun esquema dos apartados principais.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Cultura mediática. Técnicas e métodos das Ciencias Sociais: análise de textos, interpretación e elaboración de mapas, esquemas e sínteses, representación de gráficos e interpretación de imaxes a través de medios dixitais accesibles. Tecnoloxías da información xeográfica.
- Igualdade de xénero e formas de violencia contra as mulleres. Actitudes e comportamentos sexistas
- Métodos de investigación no ámbito da Xeografía e da Historia. Metodoloxías do pensamento histórico e do pensamento xeográfico.
- As fontes históricas como base para a construción do coñecemento sobre o pasado contemporáneo. Contraste entre interpretacións de historiadores.
- A transformación política dos seres humanos: da servidume á cidadanía. Transicións, revolucións e resistencias: permanencias e cambios na época contemporánea. A conquista dos dereitos individuais e colectivos na época contemporánea. Orixe, evolución e adaptación dos sistemas liberais en España e no mundo a través das fontes.
- O nacemento das novas expresións artísticas e culturais ata a metade do século XIX e a súa relación coas artes clásicas. A personalidade independente de Goya. Respecto e conservación do patrimonio material e inmaterial.
- Organización política das sociedades. Ordenamento normativo autonómico, constitucional e supranacional como garante do desenvolvemento de dereitos e liberdades para o exercicio da cidadanía. Cidadanía europea e cosmopolita.
- A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita polos dereitos laborais e sociais: o estado do benestar.

UD	Título da UD	Duración
11	A Guerra da Independencia: a revolución liberal en España	9

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.5 - Rexeitar actitudes discriminatorias e recoñecer a riqueza da diversidade, a partir da análise da relación entre os aspectos xeográficos, históricos, ecosociais e culturais que conformaron a sociedade globalizada e multicultural actual, e o coñecemento da achega dos movementos en defensa dos dereitos das minorías e en favor da inclusión e a igualdade real, especialmente das mulleres e doutros colectivos discriminados.	Responde cun nivel de suficiencia a un exercicio sobre a restauración borbónica na figura de Fernando VII, incidindo na súa reacción contra o liberalismo.	PE	80
CA2.1 - Analizar procesos de cambio histórico e comparar casos da Historia e a Xeografía a través do uso de fontes de información diversas, tendo en conta as transformacións de curta e longa duración (conxuntura e estrutura), as continuidades e permanencias en diferentes períodos e lugares.	Responde con certo nivel de coñecemento un exercicio sobre as causas, o desenvolvemento e as consecuencias da Guerra da Independencia española.		
CA2.2 - Utilizar secuencias cronolóxicas complexas nas que identificar, comparar e relacionar feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade, duración, causalidade), utilizando termos e conceptos específicos do ámbito da Historia e da Xeografía.	Realiza con certo nivel de coñecemento un exercicio escrito no que define termos e relacioa personaxes e datas específicos da época.		
CA2.4 - Identificar os principais feitos históricos nos diferentes contextos e valorar os cambios que propiciaron nos aspectos ideolóxicos, sociais, políticos e económicos conformando as bases do mundo contemporáneo e actual; así mesmo, xustificar que feitos do pasado teñen unha incidencia no presente establecendo relacións de causalidade e consecuencialidade que todo acontecemento histórico vai provocar no futuro.	Coñece os principais protagonistas e fitos cruciais do período histórico estudado. Ademais, coñece a figura excepcional de Goya e as súa perspectiva do contexto histórico.		
CA1.2 - Xerar produtos orixinais e creativos mediante a reelaboración de coñecementos previos a través de ferramentas de investigación que permitan explicar problemas presentes e pasados da humanidade a distintas escalas temporais e espaciais, do local ao global, utilizando conceptos, situacións e datos relevantes.	Realiza e expón información dos contidos da UD a través de traballos orixinais.	TI	20
CA2.3 - Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.	É capaz de elaborar un traballo sobre algún evento ou personaxe histórica e/ou sobre algunha obra/figura artística da época estudada.		
CA3.1 - Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos, elaborando sínteses interpretativas e explicativas, mediante informes, estudos ou dosieres informativos, que reflictan un dominio e consolidación dos contidos tratados.	É capaz de elaborar un resumo do tema no caderno cun esquema dos apartados principais.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Cultura mediática. Técnicas e métodos das Ciencias Sociais: análise de textos, interpretación e elaboración de mapas, esquemas e sínteses, representación de gráficos e interpretación de imaxes a través de medios dixitais

Contidos
- accesibles. Tecnoloxías da información xeográfica. - Igualdade de xénero e formas de violencia contra as mulleres. Actitudes e comportamentos sexistas - Métodos de investigación no ámbito da Xeografía e da Historia. Metodoloxías do pensamento histórico e do pensamento xeográfico. - As fontes históricas como base para a construción do coñecemento sobre o pasado contemporáneo. Contraste entre interpretacións de historiadores. - A transformación política dos seres humanos: da servidume á cidadanía. Transicións, revolucións e resistencias: permanencias e cambios na época contemporánea. A conquista dos dereitos individuais e colectivos na época contemporánea. Orixe, evolución e adaptación dos sistemas liberais en España e no mundo a través das fontes. - A chegada a España dunha nova dinastía, uniformismo e reformismo borbónico. Crise do Antigo Réxime en España e Galicia ata 1814. O reformismo ilustrado en Galicia. - O nacemento das novas expresións artísticas e culturais ata a metade do século XIX e a súa relación coas artes clásicas. A personalidade independente de Goya. Respecto e conservación do patrimonio material e inmaterial. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita polos dereitos laborais e sociais: o estado do benestar.

UD	Título da UD	Duración
12	A Revolución Industrial	8

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Analizar procesos de cambio histórico e comparar casos da Historia e a Xeografía a través do uso de fontes de información diversas, tendo en conta as transformacións de curta e longa duración (conxuntura e estrutura), as continuidades e permanencias en diferentes períodos e lugares.	Responde cun nivel de suficiencia adecuado un ou varios exercicios sobre a Revolución Industrial, facendo incidencia nas súas causas e consecuencias.	PE	80
CA2.2 - Utilizar secuencias cronolóxicas complexas nas que identificar, comparar e relacionar feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade, duración, causalidade), utilizando termos e conceptos específicos do ámbito da Historia e da Xeografía.	Coñece a orixe da industrialización, a súa cronoloxía, localización e fases de expansión.		
CA2.4 - Identificar os principais feitos históricos nos diferentes contextos e valorar os cambios que propiciaron nos aspectos ideolóxicos, sociais, políticos e económicos conformando as bases do mundo contemporáneo e actual; así mesmo, xustificar que feitos do pasado teñen unha incidencia no presente establecendo relacións de causalidade e consecuencialidade que todo acontecemento histórico vai provocar no futuro.	Explica os avances tecnolóxicos acaecidos coa industrialización e as súas consecuencias. Relaciónao co comezo da crise ambiental. Explica o xurdimento da sociedade de clases en relación coa Revolución Industrial.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.2 - Xerar produtos orixinais e creativos mediante a reelaboración de coñecementos previos a través de ferramentas de investigación que permitan explicar problemas presentes e pasados da humanidade a distintas escalas temporais e espaciais, do local ao global, utilizando conceptos, situacións e datos relevantes.	Realiza e expón información dos contidos da UD a través de traballos orixinais.	TI	20
CA2.3 - Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.	É capaz de elaborar un traballo sobre algún evento ou personaxe histórica e/ou sobre algunha obra/figura artística da época estudada.		
CA3.1 - Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos, elaborando sínteses interpretativas e explicativas, mediante informes, estudos ou dosieres informativos, que reflictan un dominio e consolidación dos contidos tratados.	Realiza no cadero o resumo do tema, incluíndo definicións, cun esquema dos apartados principais.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Cultura mediática. Técnicas e métodos das Ciencias Sociais: análise de textos, interpretación e elaboración de mapas, esquemas e sínteses, representación de gráficos e interpretación de imaxes a través de medios dixitais accesibles. Tecnoloxías da información xeográfica. - Igualdade de xénero e formas de violencia contra as mulleres. Actitudes e comportamentos sexistas - Métodos de investigación no ámbito da Xeografía e da Historia. Metodoloxías do pensamento histórico e do pensamento xeográfico. - As fontes históricas como base para a construción do coñecemento sobre o pasado contemporáneo. Contraste entre interpretacións de historiadores. - A industrialización en Europa, España e Galicia. Transicións, revolucións, permanencias e cambios na nova orde mundial. Nacemento dunha nova sociedade. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos. - Os ciclos e réximes demográficos. O reto demográfico en España e Galicia: Envellecemento e políticas demográficas. Cambios dos modos de vida e dos modelos de organización social. - Interpretación do territorio e da paisaxe. Do éxodo rural á concentración urbana. O problema do despoboamento rural no ámbito estatal e autonómico. Ordenación do territorio e transformación do espazo. A importancia do espazo público. A pegada humana e a protección do medio natural. - O patrimonio como ben e como recurso. Posta en valor, difusión e xestión da riqueza patrimonial. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita polos dereitos laborais e sociais: o estado do benestar.

4.1. Concrecións metodolóxicas

O proceso de ensino será activo e participativo, o alumnado aprenderá por si mesmo e traballará en equipo. É necesario establecer hipóteses, de xeito que o alumnado poida coñecer unha realidade e confrontala coas ideas previas que teña sobre ela. Para isto precisa utilizar técnicas de traballo e investigación básicas que posibilitarán acadar os obxectivos e as competencias correspondentes, así como a capacidade crítica.
O profesorado que imparte a materia dará unha información básica para todo o alumnado, centrada nos contdios que se van a explicar na unidade, acompañada moitas veces dun esquema destes. Tentarase que sexa máis individualizada para aquel alumnado que precise medidas de reforzo.
Terá especial protagonismo a lectura e análise de textos e diversas ferramentas gráficas, en pro de favorecer e traballar a comprensión lectora. Unha vez asimilados os contidos, o alumno deberá aplicalos a través de diferentes exercicios, á vez que realiza esquemas e resumos das diferentes UUDD.

4.2. Materiais e recursos didácticos

Denominación
O docente facilitará ao alumnado materiais escritos, dende apuntamentos de elaboración propia, libros de texto e recursos da biblioteca. Farase especial incidencia en empregar estes documentos como fontes de onde extraer e analizar a información para completar o esquema propio de cada UD. Ademais empregarase cartografía (dixital e analóxica), imaxes, datos estatísticos, contidos dixitais, pizarra dixital, proxeccións, etc. Procurarase a formación do alumnado na competencia dixital, tratamento da informacións, aprender a aprender e autonomía e iniciativa persoal. A través da plataforma E-Dixgal, coa que conta o centro, o profesorado poderá ligar materiais de todo tipo (esquemas, cuestións, vídeos, presentacións e apuntamentos de elaboración propia, etc.) para que o alumnado poida seguir a explicación da materia. Tamén se poderá empregar esta plataforma para completar os contiddos e realizar actividades dalgún tema específico.

5.1. Procedemento para a avaliación inicial

O alumnado realizará unha proba de avaliación inicial por escrito, para así, deste xeito, apreciar o nivel de coñecementos básicos iniciais nesta materia e poder tomar as medidas oportunas para favorecer a aprendizaxe do alumnado. A proba non influirá para a cualificación da primeira avaliación. A avaliación inicial constará, principalmente, de cuestións sobre temas e aspectos traballados nas Ciencias Sociais dos cursos anteriores deste primeiro ciclo da ESO, coa posibilidade de incluír algunha sobre contidos propios de Xeografía e Historia de 3º da ESO. O desenvolvemento de tal proba terá lugar durante a primeira semana de curso.
Os intrumentos para valorar a avaliación inicial serán unha ficha escrita e/ou táboas de indicadores do docente para valorar intervencións a cuestións orais.
Para coñecer ou detectar os distintos niveis e ritmos na aprendizaxe do alumnado, tamén será fundamental a aportación de información individualizada por parte do profesorado do Departamento de Ciencias Sociais responsable de impartir clase no curso anterior.

5.2. Criterios de cualificación e recuperación

Pesos dos instrumentos de avaliación por UD:

Unidade didáctica	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8	UD 9	UD 10
Peso UD/ Tipo Ins.	**6**	**8**	**8**	**10**	**10**	**8**	**8**	**6**	**8**	**10**
Proba escrita	80	80	84	80	80	80	50	80	80	80
Táboa de indicadores	20	20	16	20	20	20	50	20	20	20

Unidade didáctica	UD 11	UD 12	Total
Peso UD/ Tipo Ins.	**10**	**8**	**100**
Proba escrita	80	80	**78**
Táboa de indicadores	20	20	**22**

Criterios de cualificación:

Na ESO realizaranse tres avaliacións parciais ordinarias e unha avaliación final. A nota trimestral construirase respectando os baremos establecidos para cada UD da avaliación, segundo se especifican nos apartados 3.1 e 3.3, habitualmente mantendo un 80% para probas escritas e un 20% a partir de táboas de indicadores das diversas actividades. Haberá un mínimo de dúas probas escritas por avaliación, que se corresponderían a dúas por UD, aínda que o docente pode considerar levar a cabo máis probas. O alumnado terá que acadar unha nota mínima de 5 para obter unha cualificación positiva na avaliación.
Asemade, a nota final respecta tamén as baremaxes establecidas, isto é:
1ª Avaliación: 32%
2ª Avaliación: 32%
3ª Avaliación: 36%
En todo caso, as aproximacións faranse por defecto ao número enteiro para a súa inserción no boletín, aínda que o/a docente gárdase a opción de manter a nota con decimais para efectuar cálculos no caso das avaliacións trimestrais.

Criterios de recuperación:

O alumnado que non acade unha nota positiva na avaliación terá oportunidade de facer unha proba escrita no mesmo ou no seguinte trimestre. Ademais, na terceira avaliación terá oportunidade de realizar probas de recuperación con respecto ás anteriores avaliacións. En ambos os dous dous casos, enténdanse recuperacións parciais e recuperación final, se a alumna ou alumno non acada unha nota superior á que posuía con anterioridade, no boletín reflictirase sempre a cualificación máis alta.

5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes

A recuperación da materia pendente de Xeografía e Historia na ESO poderase facer de dous xeitos:
1. Por cada avaliación o alumnado recibirá un boletín conxunto de actividades que debe entregar antes das datas establecidas para as avaliacións parciais. O profesorado que imparte a materia cualificará o boletín en base á realización dos traballos, a comprensión dos conceptos, a presentación, a claridade, a corrección e a redacción, empregando táboas de indicadores para esta tarefa.
2. Se o alumnado non realiza as entregas dos boletíns, terá a oportunidade de facer unha proba global antes da avaliación final de xuño que versará sobre os contidos do boletín de actividades trimestrais.

6. Medidas de atención á diversidade

A diversidade de alumnado que se atopa nas aulas do IES de Soutomaior débese a unha casuística de diferentes índoles: formas de aprender, ritmos de aprendizaxe e de traballo, motivación, capacidade intelectual, capacidade de concentración, capacidade de dispersión, madurez, diversidade cultural, incorporación tardía ao sistema educativo, coñecementos previos e diferente nivel sociocultural, entre outras. Isto leva á utilización de diversos mecanismos de apoio e reforzo.
O alumnado establecido como con necesidades específicas de apoio educativo (NEAE) recibirá as medidas de reforzo necesarias para favorecer a súa aprendizaxe. No caso de alumnado con necesidades educativas especiais (NEE) realizaranse, de ser preciso, as correspondentes adaptacións curriculares e organizativas co fin de que poida alcanzar o máximo desenvolvemento das súas capacidades persoais.
De conforme ao establecido na Orde do 8 de setembro de 2021 a presente programación didáctica guíase polo estilo pedagóxico do centro docente, articulado no proxecto educativo. Aplicaranse diferentes medidas ordinarias de atención á diversidade, en función das necesidades detectadas:

- Aplicación dos tempos, instrumentos e procedementos de avaliación.
- Establecemento de reforzos educativos. Por ausencia de dispoñibilidade horaria, non se contempla o apoio de profesorado en aula.
- Programas de enriquecemento curricular para aquel alumnado de altas capacidades e/ou que destace nalgunha área da materia en particular.
- Plans de reforzo para o alumnado que tivese pasado de curso con materias sen superar.
- Plan específico personalizado para o alumnado de educación secundaria obrigatoria que permaneza un ano máis no mesmo curso.

Con respecto ao alumnado con necesidades educativas especiais:

- Contarase, nun dos grupos, co apoio de profesorado especialista en Pedagoxía Terapéutica durante una sesión semanal.
- Levaranse a cabo adaptacións curriculares significativas, de conforme ao establecido na citada Orde.

7.1. Concreción dos elementos transversais

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8
ET.1 - Comprensión lectora	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.2 - Expresión oral e escrita	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.3 - Comunicación audiovisual	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.4 - Tecnoloxías da Información e Comunicación	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.5 - Capacidade emprendedora	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.6 - Educación cívica e constitucional	X	X	X	X	X	X	X	X

	UD 9	UD 10	UD 11	UD 12
ET.1 - Comprensión lectora	X	X	X	X
ET.2 - Expresión oral e escrita	X	X	X	X

	UD 9	UD 10	UD 11	UD 12
ET.3 - Comunicación audiovisual	X	X	X	X
ET.4 - Tecnoloxías da Información e Comunicación	X	X	X	X
ET.5 - Capacidade emprendedora	X	X	X	X
ET.6 - Educación cívica e constitucional	X	X	X	X

Observacións:

1. Para a comprensión lectorea realizarase unha lectura cando menos semanal dalgún texto, nova, artigo, etc. na que participará todo o alumnado, prestando especial atención á comprensión do texto.
2. A expresión escrita será traballada en cada sesión, a través de actividades (resumos, definicións, etc.) no caderno. Pola súa banda, a expresión oral será traballada a través de exposición de traballos e conceptos.
3. O uso de medios audiovisuais, así como a creación de contido por parte do alumnado, serán as principais vías para o traballo deste elemento transversal.
4. O tratamento das TIC, incidindo no seu correcto uso, farase tamén de forma constante e transversal en todas as UUDD. O uso de fontes dixitais así como de E-Dixgal, contitúen exemplos de xeitos para desenvolver este elemento transversal.
5. O alumnado terá que realizar pequenos traballos de investigación e exposición, tanto en grupo como de xeito individual. Gradualmente terá que estruturar e deseñar os mesmos, así como, por outra banda, terá que elaborar resumos, definicións e esquemas. Todo isto contémplase como unha forma de traballar a autonomía persoal e o espírito emprendedor.

7.2. Actividades complementarias

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
Visita á Pontesampaio	Visita e exposición sobre a batalla de Pontesampaio no contexto da Guerra da Independencia Española			X

8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro

Indicadores de logro
Adecuación da programación didáctica e da súa propia planificación ao longo do curso académico
Os contidos e mínimos de consecución establecidos foron acadados
Metodoloxía empregada
A metodoloxía é múltiple e variada, acorde coas necesidades educativas do alumnado
Organización xeral da aula e o aproveitamento dos recursos
Houbo un bo uso dos recursos ofrecidos

Medidas de atención á diversidade
Adoptáronse as medidas pertinentes para atender a alumnado con NEAE e con NEE respectivamente.
Clima de traballo na aula
Ao longo do curso mantívose un clima ideal na aula e/ou foi mellorando progresivamente
Coordinación co resto do equipo docente e coas familias ou as persoas titoras legais
Leváronse a cabo actividades interdisciplinares e houbo unha comunicación fluída coas familias
Outros
Conseguiuse motivar para logar a actividade intelectual e física do alumnado
Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado
Usáronse distintos instrumentos de avaliación
Dáse un peso real á observación do traballo na aula
Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo

Descrición:

Ao final do curso o profesorado membro do departameto avaliará o proceso de ensino tmando como referencia os anteriores indicadores de logro, valorando 1 (pouco) e 4 (moito) cada un destes.

8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora

Ao longo do curso o profesorado membro do departamento utilizará os seguintes indicadores para avaliar a programación. Á vista dos resultados se irán introducindo as modificacións pertinentes, tanto ao longo deste curso escolar coma no vindeiro:
1. Adecuación do deseño das UUDD, temas ou proxectos a partir dos elementos do currículo.
2. Adecuación da secuenciación e da temporalización das UUDD/temas/proxectos.
3. O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e a temporalización prevista.
4. A secuenciación dos contidos e criterios de avaliación para cada UD e/ou actividade foi adecuado.
5. Os mínimos de consecución para cada criterio de avaliación foi adecuado.
6. O peso dos criterios de avaliación nos baremos foron adecuados.
7. A vinculación dos instrumentos de avaliación para cadanseu criterio foi idóneo.
8. A secuencia de traballo na aula foi adecuada.
9. Os materiais didácticos empregados foron correctos e variados.
10. A/s proba/s de avaliación inicial realizadas foron axeitadas.
11. Os criterios de recuperación establecidos foron adecuados.
12. Os criterios e metodoloxía para a recuperación de materias pendentes foron adecuados.
13. As probas escritas amóldanse á normativa establecida e aos criterios de avaliación asignados en cada UD.
14. Desenvolvemento das actividades complementarias e extraescolares previstas.
15. O seguimento e revisión da programación ao longo do curso foi adecuado.
16. Grao de contribución desde a materia ao plan de lectura do centro.
17. Grao de integración das TIC no desenvolvemento da materia.

9. Outros apartados